

HỒ SƠ TÁC PHẨM DỰ THI
LIÊN HOAN PHÁT THANH TOÀN QUỐC LẦN THỨ XVI – 2024

1. Tác phẩm:

- Tên tác phẩm: **Về nhà**
- Thể loại: Phóng sự
- Thời lượng: 9 phút 58 giây
- Thời gian phát sóng: Ngày 16/4/2024

2. Tác giả:

- Tên tác giả, nhóm tác giả: **Lê Thị Hằng, Hoàng Văn Ân**
- Đơn vị: Ban Thời sự (VOV1)
- Địa chỉ đơn vị: 41 – 43 Bà Triệu, Hoàn Kiếm, Hà Nội
- Điện thoại liên hệ: 0914.19.8888
- Email: tomato90009001@gmail.com

3. Nhóm cùng thực hiện tác phẩm:

- Người thể hiện: Hoàng Văn Ân
- Biên tập: Lê Thị Hằng
- Kỹ thuật viên dàn dựng: Hoàng Văn Ân
- Đạo diễn: Lê Thị Hằng

4. Thông tin trên bằng khen:

Ban Tổ chức đề nghị các đơn vị cung cấp chính xác, đầy đủ các nội dung sau để in bằng khen và các xác nhận khác:

- Tên tác phẩm: **Về nhà**
- Tên tác giả, nhóm thực hiện (số lượng không quá 7 tác giả, người thực hiện/tác phẩm): **Lê Thị Hằng, Hoàng Văn Ân**

* Trong trường hợp các đơn vị cung cấp thông tin không chính xác, đầy đủ, Ban Tổ chức sẽ không xác nhận lại bằng khen.

XÁC NHẬN THỦ TRƯỞNG ĐƠN VỊ
(ký tên, đóng dấu)

TÁC PHẨM THAM DỰ
LIÊN HOAN PHÁT THANH TOÀN QUỐC LẦN THỨ XVI
NĂM 2024

(Thể loại: Phóng sự)

Tác phẩm:

VỀ NHÀ

*Phát sóng: ngày 16/4/2024
Tổng thời lượng: 9 phút 58 giây*

Tác giả:

Lê Thị Hằng
Hoàng Văn Ân

Đơn vị:

BAN THỜI SỰ (VOV1) - ĐÀI TIẾNG NÓI VIỆT NAM

Địa chỉ: Số 41- 43 Bà Triệu, Hàng Bài, Hoàn Kiếm, Hà Nội

Email: tomato90009001@gmail.com

Điện thoại: 0914.19.8888

TÁC PHẨM

Việt Nam là 1 trong 12 trung tâm đa dạng sinh học của thế giới. Tuy nhiên, nước ta đang phải đối mặt với tình trạng suy thoái loại tài nguyên vô giá này nhanh chưa từng có. Mỗi loài tuyệt chủng đều là một mất mát không thể thay thế.

Tại Cúc Phương - Vườn quốc gia hàng đầu Châu Á 5 năm liên tiếp – có một mô hình cứu hộ loài nguy cấp tiêu biểu trong khu vực và trên thế giới.

Nhân tố quyết định tạo nên thành quả đó là một nữ chuyên gia chăm sóc động vật hoang dã người Đức (sống ở đây hơn 20 năm, nói sõi tiếng Việt, biết tiếng Mường) cùng các cộng sự.

Cùng nhau, họ mang lại cho chúng một mái ấm, một bước đệm vững chắc để sớm trở về với ngôi nhà lớn mang tên Tự Nhiên.

"Về nhà" ghi lại những lát cắt sinh động trong tiến trình đầy khó khăn nhưng chứa chan xúc cảm của họ. "Về nhà" mang lại dự cảm tốt cho một tương lai sáng, nơi con người và thiên nhiên thật sự hài hòa...

NHÓM TÁC GIẢ

Lê Thị Hằng

Ngày, tháng, năm sinh: 28/04/1974

Bút danh: Lê Hằng

Số thẻ nhà báo: 006551

Hội viên Hội Nhà báo Việt Nam.

Hoàng Văn Ân

Ngày, tháng, năm sinh: 28/10/1984

Bút danh: Hoàng Ân

Số thẻ nhà báo: 006595

Hội viên Hội Nhà báo Việt Nam.

Lời dẫn:

[Nhạc nền kịch tính]

[Tiếng súng - tiếng vỏ đạn rơi]

Săn bắt

[Tiếng gấu kêu khi bị khai thác mật]

Nuôi nhốt và buôn bán trái phép

[Tiếng còi cảnh sát]

Đẩy nhiều loài hoang dã ở nước ta sát mép vực tuyệt chủng!

Nếu tiếp diễn, tiến trình tương lai bền vững sẽ ngoặt vào ngõ cụt!

[Nhạc nền hi vọng]

Một mô hình cứu hộ loài nguy cấp tiêu biểu trong khu vực và trên thế giới.

Một phụ nữ ngoại quốc đã dành cả thanh xuân cùng cộng sự đưa các loài hoang dã vượt qua lằn ranh tuyệt chủng. Tại Vườn quốc gia Cúc Phương, họ hi sinh tất cả cho một hành trình mở lối để “VỀ NHÀ”

[Phần nội dung]

[Tiếng hú của bầy vượn và voọc ở khu nuôi linh trưởng]

Bình thường trong tự nhiên, con vượn kêu để báo là đây là gia đình của tôi....

Elke Schwierz – trưởng nhóm chăm sóc động vật của Chương trình bảo tồn linh trưởng Việt Nam thuộc Trung tâm cứu hộ bảo tồn và phát triển sinh vật đang say sưa thuyết minh lai lịch, tập tính cũng như số phận của từng cá thể tại đây.

Bà 50 tuổi, tóc xám, vóc dáng to khỏe, tỉ mỉ, hài hước.

[Elke trò chuyện hài hước với một con voọc]

Ngày trẻ, bà tới đây làm việc vì... tò mò. Cứ nghĩ việc đó như tựa như một cơ may.

Bằng: Cách đây 22 năm tôi học xong ở vườn thú Berlin, tôi thích nhất là học chăm sóc động vật hoang dã. Tôi còn trẻ, tôi muốn khám phá trên thế giới, thích khám phá Việt Nam. Họ tìm 1 người muốn làm chăm sóc động vật hoang dã ở Trung tâm cứu hộ linh trưởng ở Cúc Phương. Nhận làm 6 tháng hoặc 1 năm rồi thích quá, dài hạn, dài hạn hợp đồng.

Những lần gia hạn hợp đồng đều khiến nỗi nhớ gia đình ở nước Đức xa xôi trong Elke thêm da diết, nhưng rồi một chất kết dính tự nhiên đã hình thành, biến nơi đây như ngôi nhà thứ hai.

Nói thật khi đến Trung tâm việc ban đầu người ta chỉ lo về lương thôi. Sau khi một thời gian, người ta yêu động vật. Ngày xưa hầu hết người ta không ai thuốc nuôi con voọc, con

vượn, culi vì họ nghĩ nó bẩn quá hay nghịch quá. Nhưng bây giờ họ yêu nó như con bé của họ. Bé, chăm sóc suốt cả đêm, cho nó ăn cả đêm, chải tóc chải lông cho nó, họ làm tốt lắm.

Chính bà cũng từ chối những lời mời kèm mức lương hấp dẫn chỉ để gắn bó với nơi đây. Vì đàn con nhỏ, Elke làm được những việc phi thường

Băng: Ở chuồng 6 mình có 1 con voọc Hà Tĩnh, với bố tên là Gấu, mẹ là Lily và Amy. 2 năm trước Lily đẻ con đầu tiên. Khi nó bị tắc sữa một ti thì nó để con trên nền. Mình có tiêm cho sữa loãng hơn, mình không vắt được sữa một ti phải. Tôi cúi xuống mút một lần, ngạc nhiên vì nhiều lông của con Hà Tĩnh trên mồm của tôi. Tôi mút một lần nữa là có sữa. Sau đó không bao giờ có vấn đề gì nữa...

[Tiếng Elke tiếng dặn dò mọi người về công việc - tiếng mở chuồng]

Mỗi ngày, công việc của Elke và đồng nghiệp luôn bắt đầu từ 6h30 đến 17h00. Nhưng họ luôn ở trong trạng thái trực 24/24 phòng khi có cá thể cần cứu hộ.

[Tiếng Elke trò chuyện với một linh trưởng vừa được cứu hộ]

[Tiếng trò chuyện với nhân viên khi bó lá]

Linh trưởng sau khi được chữa trị các vết thương sẽ được nuôi dưỡng, phục hồi tập tính trước khi thả về tự nhiên. Chỉ riêng chuyện ăn uống của chúng thôi đã rất cầu kỳ. Mỗi ngày tất cả các linh trưởng tại đây cần hơn 1000 bó lá tương đương khoảng 4 tạ. Việc này là bắt buộc và không bao giờ gián đoạn.

[Tiếng PV nói chuyện với nhân viên về việc lấy lá, về việc mưa gió bão bùng cũng phải đi lấy lá cho động vật]

Trong ngôi nhà chung của hơn 190 cá thể có hẳn một nhà trẻ - chuồng đặc biệt dành riêng cho các linh trưởng sơ sinh. Nó đủ lớn cho đám trẻ chơi đùa với những đồ chơi được thiết kế phù hợp với tập tính như thú nhồi bông, thang dây hay dây đu. Với những cá thể không may mất mẹ, chúng sẽ được các "bảo mẫu" nuôi bộ hoàn toàn. Chị Lương Thị Phương - một nhân viên tại đây - luôn tay, luôn chân còn hơn cả chăm con mọn.

Băng: Nếu như là con non thì thời gian ăn sữa của các bạn ý cách 2 tiếng một lần. Nếu bạn ý non quá mức có khi đêm phải 2-3 cữ sữa thì chị Elke hoặc bên quản lý, hoặc chúng mình sẽ hỗ trợ cùng như cơ bản chị Elke sẽ cho ăn đêm

[Nhạc chuyển nhẹ nhàng]

Từ vồn vện 2 lòng ngày đầu thành lập, đến nay, sau hơn 30 năm, Chương trình bảo tồn linh trưởng Việt Nam tại Vườn quốc gia Cúc Phương đã có cơ sở vật chất bài bản với gần 50 chuồng nuôi, 5 khu bán hoang dã cho 14 loài và phân loài. Một trong những thành quả lớn nhất của chương trình là nhân nuôi thành công loài cực kỳ nguy cấp trên thế giới. Với ông Đỗ Đăng Khoa - điều phối viên của Chương trình công việc "mai mối" này đầy lãng mạn nhưng cũng lắm gian truân khi phải đáp ứng các yêu cầu khoa học rất cao:

Băng: Để mà ghép đôi sinh sản một cá thể thành công, trước đây, mình đã phải chuẩn bị rất nhiều thứ. Chọn được cá thể khỏe mạnh, không đồng huyết, khi ghép đôi rồi thì mình cũng phải tiến hành theo dõi. Các thông tin mà liên quan đến hai cá thể đấy mình phải ghi vào sổ nhật ký. Ví dụ như các bạn ấy giao phối khi nào? thân thiết khi nào? từ những dữ liệu đấy mình có thể tính toán được là các bạn có khả năng sinh sản được, bụng các bạn sẽ to lên mình khẳng định là đã có bầu rồi.

Một con non chào đời cũng đồng nghĩa với một gia đình nhỏ hình thành và giúp nguy cơ loài đó tuyệt chủng vơi đi. Theo TS Lê Khắc Quyết, một chuyên gia về linh trưởng, thành quả này tối quan trọng.

Băng: Một loài sinh vật mà được đánh giá là cực kỳ nguy cấp có nghĩa là chúng ta, nếu không có bất kỳ một hành động bảo tồn nào thì chúng có thể bị tuyệt chủng trong tương lai rất gần thôi. Do vậy thì với bất kỳ những cá thể nào được sinh ra thì đây là tín hiệu mừng, góp phần cho việc gia tăng số lượng quần thể của loài thì đó cũng đồng nghĩa với việc chúng ta cứu chúng trở lại bên bờ vực tuyệt chủng.

Đáng nói hơn, Vườn quốc gia Cúc Phương đã thiết lập một hệ sinh thái các sản phẩm du lịch trải nghiệm và giáo dục môi trường để quảng bá thành tựu bảo tồn của Elke và các cộng sự cùng rất nhiều các nhà khoa học khác tại đây đến công chúng, nhất là các nghiên cứu viên, tình nguyện viên, sinh viên và học sinh.

[Tiếng trò chuyện của đoàn tái thả động vật hoang dã]

Trong đó có một sản phẩm du lịch độc đáo mang tên "Về nhà". Theo ông Vũ Văn Dũng - Phó giám đốc VQG Cúc Phương, đây không đơn thuần là hoạt động tái thả mà nó ẩn sâu nhiều tầng ý nghĩa.

Băng Hiện nay và nhận thức của bà con nhân dân địa phương đã được nâng lên thì cái việc mà môi trường sống của chúng là rất tốt, đảm bảo, thì việc mà đưa ý tưởng cho du khách mà tham gia công tác cứu hộ tái thả đó đã gây một tiếng vang rất lớn, lan tỏa rộng rãi đến bà con. Người ta được tự tay tái thả động vật rừng và người ta nhận thấy được giá trị nhân văn của mình đã tham gia những hoạt động như vậy.

[Nhạc chuyển kịch tính]

Về nhà – đó là cách để tạo một hệ sinh thái bảo tồn từ các hoạt động giáo dục môi trường.

Về nhà – đây là đích đến của linh trưởng và các loài hoang dã tại Cúc Phương.

Về nhà – đây cũng là hành trình gian truân mà Elke và các cán bộ, nhân viên tại Trung tâm sẽ phải vượt qua khi nhận lấy trọng trách bảo tồn đa dạng sinh học.

[Nhạc chuyển kịch tính]

Dù đã đầu tư nhiều cho công tác bảo tồn, nhưng Việt Nam vẫn là một trong các quốc gia có số loài và phân loài linh trưởng đang có nguy cơ bị tuyệt chủng hàng đầu

trên thế giới cần được ưu tiên bảo vệ. Thêm nữa, Việt Nam đang phải đối mặt với suy thoái nhanh về đa dạng sinh học^[2].

Thực trạng đó buộc chúng ta phải nhận thức rõ hơn tầm quan trọng của việc bảo tồn và phục hồi linh trưởng nói riêng, đa dạng sinh học nói chung, thông qua một cách tiếp cận toàn diện được nêu trong Chiến lược quốc gia về đa dạng sinh học đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2050. Cách tiếp cận đó tương đồng với phương thức **Một kế hoạch** mà quốc tế khuyến nghị. GS. TS Nguyễn Quảng Trường - Phó viện trưởng Viện sinh thái và tài nguyên sinh vật, Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam phân tích.

Băng: Cách tiếp cận Một kế hoạch bao gồm tổng thể tất cả các giải pháp để bảo vệ sinh cảnh sống cũng như là bảo vệ quần thể của các loài hoang dã bao gồm là các hoạt động bảo tồn tại chỗ và hướng thứ hai là bảo tồn chuyển chỗ giảm thiểu các mối tác động. Ví dụ như giảm thiểu ô nhiễm thế rồi là cách nâng cao nhận thức của cộng đồng. Bên cạnh đó thì Chính phủ cũng có rất nhiều các chính sách để quản lý cũng như là phát triển nguồn tài nguyên thiên nhiên, trong đó có đa dạng sinh học tiến tới mục tiêu cuối cùng, đó là, chúng ta có một nền kinh tế phát triển rừng mà phát triển một cách bền vững hài hòa với thiên nhiên

Đến được tương lai tươi sáng đó, sẽ là hoàn hảo nếu nền tảng cho cách tiếp cận toàn diện chính là tình yêu và sự thành thật dành cho các loài hoang dã - giống như những gì mà Elke và các cộng sự của bà đã trao đi suốt bao năm qua.

Băng: Linh trưởng rất là giống mình. Nếu mình hiểu, mình tình cảm và không bao giờ lừa nó. Ví dụ mình cho nó xem khoai lang rồi giấu đi thì cái này không đúng. Phải như bạn bè mình, mình tốt với nó thì nó tốt với mình.

[Nhạc nền hi vọng]

Sẽ sớm thôi, Elke và những "bảo mẫu" đặc biệt tại Cúc Phương sẽ chia tay bây con nhỏ của mình khi đưa chúng về với ngôi nhà lớn mang tên Thiên nhiên

[Nhạc nền hi vọng]

[1] Nhận định được nêu tại sự kiện kỉ niệm 30 năm thành lập Trung tâm cứu hộ linh trưởng nguy cấp năm 2023

<https://baotainguyenmoitruong.vn/vqg-cuc-phuong-hanh-trinh-30-nam-cuu-ho-linh-truong-quy-hiem-cua-viet-nam-368181.html>

[2] Thông tin được nêu tại Hội thảo “Phối hợp hành động thực hiện Khung đa dạng sinh học toàn cầu Côn Minh-Montreal” tổ chức tại Bắc Kạn năm 2023

<https://vov.vn/xa-hoi/viet-nam-dang-phai-doi-mat-voi-tinh-trang-suy-thoai-da-dang-sinh-hoc-chua-tung-co-post1021311.vov>